

Unistavanje verskih i kulturnih objekata

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Dan 25

Tuzilastvo je pokušalo da dokaze Tacku Pet optužnice protiv Slobodana Milosevica kroz svedocenje svetski poznatog stručnjaka za kulturno nasleđe Balkana iz vremena Turaka, Andrasa Ridlmajera (Andras Riedlmayer). U Tacki Pet se navodi da je jedan od načina zlostavljanja kosovskih Albanaca bilo sistematsko unistavanje njihovih kulturnih spomenika i verskih objekata. Zlostavljanje na osnovu političke, rasne ili verske pripadnosti je zločin protiv čovečnosti, kaznjiv po Članu 5 (h) Statuta Međunarodnog suda.

Gospodin Ridlmajer, koji radi na Harvardu, je podneo Sudu izveštaj, napisan na osnovu dvogodišnjeg istraživanja kojim je lično rukovodio, o šteti nanetoj kulturnim i verskim objektima u toku rata na Kosovu. Zaključak izveštaja je da su tri od svaka četiri urbana centra iz turskih vremena unistena tako što su namerno zapaljeni. Svedoci navode da su paljenja vršili srpski policajci, vojnici, pripadnici paravojnih jedinica i, u nekim slučajevima, i srpski civili. Uz to, na meti su narocito bile tradicionalne albanske kuće, takozvane kule, koje su, po navodima svedoka, takodje unistavali srpski vojnici i civili. Istraživaci su zaključili da su sistematski bile unistavane i džamije i drugi islamski verski objekti. Više od trećine ukupnog broja džamija na Kosovu je unisteno ili tesko oštećeno.

Milosevic je hteo da navede svedoka na zaključak da je NATO bombardovanje krivo za unistavanje i albanskih i srpskih verskih i istorijskih objekata, ali je Ridlmajer odgovorio da njegovo istraživanje to ne potvrđuje. Naprotiv, zaključak je suprotan: bombe NATO-a su oštetile samo krov jedne džamije, i jednu katoličku crkvu, koja nije u bila u upotrebi a nalazi se u blizini srpske vojne baze koja je bombardovana. Istraživaci su, međutim, našli netaknute neke objekte (npr. Sinan Pasinu džamiju i dva mosta iz vremena Turaka,) za koje su srpske vlasti objavile da su ih bombe NATO-a potpuno unistile.

U toku unakrsnog ispitivanja, Ridlmajer je objasnio na koji način su istraživaci dosli do zaključka da štetu nisu izazvale avionske bombe. U slučaju Muzeja Prizrenske lige, na primer, za koji je Milosevic tvrdio da je pogodjen iz NATO aviona petog dana rata, Ridlmajer je nizom argumenata pobio tu tvrdnju: 1) na zgradama u okolini muzeja nema tragova oštećenja, 2) da je muzej bio pogodjen bombom, ne bi ostalo ni traga blatnjavim, ciglenim i drvenim delovima konstrukcije koje su istraživaci našli, 3) muzej je bio spomenik albanskog nacionalizma, 4) oševici su rekli da su muzej namerno zapalili srpski policajci, 5) kipovi osnivača Prizrenske lige u prirodnoj veličini, koji su bili u zadnjem delu muzeja, pronađeni su posle rata u obližnjoj reci. Sve ovo, rekao je Ridlmajer, ide u prilog tezi da je muzej bio na udaru srpskih snaga na terenu, a ne da ga je pogodila avionska bomba NATO-a.

Milosevic je tvrdio da je NATO namerno bombardovao memorijalni kompleks na Gazimestanu, spomenik povodom 600-te godišnjice kosovske bitke. Upravo zbog toga, odgovorio je Ridlmajer, je on posetio Gazimestan. Međutim, jedina oštećenja našao je na izlivenim celicnim nosacima reflektora, koji su podignuti 1989. Ridlmajer nije bio pusten unutra, ali mu je policajac čuvar rekao da je unutrašnje stepeniste oštećeno bombom posle rata.

Ridlmajer i njegov tim su zaključili da su unistavanja verskih objekata i spomenika kulture sirom Kosova bila po istom obrascu: albanske spomenike su tokom rata unistavali ljudi na terenu (a ne NATO avioni iz vazduha, prim.prev.), a srpski objekti kulture su se posle rata našli na meti osvetničkih raspoloženih kosovskih Albanaca. Istraživaci su takodje saznali da su srpske snage koristile dve katoličke crkve kao stabove, što je zabranjeno međunarodnim pravnim normama.

Miloseviceva pitanja o unistavanju srpskih spomenika su nebitna, opomenuo ga je sudija Mej, jer nisu navedena u optužnici. Optužnica se odnosi samo na Milosevicevu odgovornost za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, i nije joj namena da ocenjuje ponasanje svih strana u sukobu. Ali, Milosevic smatra da su pitanja relevantna s obzirom na to da on veruje da je sva destrukcija na Kosovu bila neizbežna posledica rata i da je za većinu odgovoran NATO. On optužuje NATO zato što su kosovski Albanci unistavali Pravoslavne crkve ("UCK je prikrićavao štetu koju je naneo NATO") i KFOR, zato što nije

zastitio srpsku kulturno nasledje.

Milosevic je dalje tvrdio da je ono sto se smatra albanskim kulturnim nasledjem u stvari tursko, a ne albansko. Ridlmajer je odgovorio da Otomanska imperija nije bila jedno-nacionalna, vec skup mnogih nacija. Kada je sudija Mej prekinuo njihovu diskusiju pitanjem koja je svrha ovih pitanja, Milosevic je rekao da su "u ovom sudjenju bez svrhe."

Na ovaj nacin, Milosevic nastavlja da do kraja koristi slobode koje mu daje sud koji on smatra nelegitimnim, i postuje njegova pravila samo u meri koja mu osigurava forum. Njegovo ponasanje ilustruje zasto je tuzilastvu tesko da iznese sve svoje argumente u ogranicenom vremenu koje im je odredio sud.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/unistavanje-verskih-i-kulturnih-objekata>